

ZAMONAVIY TA'LIM USULLARI VA VOSITALARINING METODIKASINI O'RGANISH

Tursunova Diloromxon Erkinjon qizi

Namangan Davlat Universiteti magistrature

lingvistika o'zbek tili yo 'nalishi magistranti.

diloromtursunova699@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy ta'lim jarayonida qo'llanilayotgan ta'lim usullari va vositalarining mazmuni, ahamiyati hamda ularni o'rganish va amaliyotga tatbiq etish metodlari yoritilgan. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodiy qobiliyati, muloqot madaniyati va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Maqolada interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, multimedia vositalari, elektron ta'lim resurslari, loyiha metodi, muammoli ta'lim va hamkorlikda o'qitish usullarining imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy ta'lim usullarini samarali o'rganish va dars jarayoniga joriy etish bo'yicha tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: zamonaviy ta'lim, ta'lim usullari, ta'lim vositalari, interfaol metodlar, pedagogik texnologiya, raqamli ta'lim, multimedia, loyiha metodi, muammoli ta'lim, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimida yuz berayotgan o'zgarishlar o'qituvchidan zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion ta'lim usullaridan samarali foydalanishni talab qilmoqda. An'anaviy darslarda o'qituvchi asosiy axborot manbai bo'lsa, zamonaviy ta'limda o'quvchi ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadi. Ta'limning asosiy maqsadi faqatgina o'quvchiga bilim berish emas, balki unda mustaqil fikrlash, muammoni

hal qilish, axborotni izlash va tahlil qilish, jamoada ishlash hamda o'z fikrini erkin ifodalash kabi kompetensiyalarni shakllantirishdan iborat

Zamonaviy ta'lim usullari Ta'lim usullari – ta'lim texnologiyasining tarkibi.¹ Ta'lim berish usuli, ta'limiy maqsadni amalga oshirish bo'yicha ta'lim beruvchi va ta'lim oluvchi bilan hamkorlik faoliyatining murakkab jarayonining asosi hisoblanadi. Usullar: ushbu ta'lim berish davridan chiqqanda ta'lim oluvchi bilishi, uddalashi va qadrlashi lozim bo'lgan ko'zlanayotgan natijalarga erishishni ta'minlaydi.

Ta'lim usullari to'g'risida tushuncha. Ta'lim jarayonida to'g'ri usul tanlar ekanmiz, ko'zlangan natijaga komil ishonch va qisqa yo'l bilan erisha olamiz. O'qitishning samarali borishi, o'quvchi-talabalarning har bir fanni chuqur o'zlashtirib olishlari, Shuningdek ular bilimlarni ongli va mukammal egallashlari uchun hamda yoshlarda mustaqil va ijodiy faoliyat-fikrlarining rivojlanishiga bevosita o'qituvchining ta'lim usullaridan keng va mohirona foydalana olishiga bog'liqdir. Pedagogika tarixidan, pedagogika amaliyotida ham o'qitish usullarining juda katta boyligi to'plangan.

Ta'lim usuli deganda, Ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchilarning kutilgan maqsadga erishishga qaratilgan birgalikdagi faoliyatlari tushuniladi. O'qitish usullari Ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchi-talaba faoliyatining qanday bo'lishini, o'qitish jarayonini qanday qilib tashkil etish va olib borish kerakligini belgilab beradi. Demak, o'qitish usullari har ikkala faoliyatning, ya'ni o'qituvchi tomonidan o'quvchilarni bilim, ko'nikma va malakalarni o'zlashtirish faoliyatida qo'llaniladigan yo'llarni, usullarni o'z ichiga oladi. Ammo, har ikkala faoliyat ham hamisha bir xil va bir yo'nalishda bo'lavermaydi. Dars jarayonida o'tiladigan mavzuning xarakteri, mazmuniga qarab, o'qituvchi va o'quvchi faoliyati turlicha yo'nalishda bo'lishi mumkin. Ta'lim jarayonida ma'lum bir maqsadni amalga oshirishga qaratilgan faoliyatning turlicha bo'lishi yangi-yangi usullarni keltirib chiqaradi.

Ta'lim usullari o'qituvchining o'qitish faoliyati to'g'risida o'tmishda ham, jumladan Markaziy Osiyo olimlarining asarlarida alohida asoslab berilgan. Abu Nasr Forobiyning «Fan va san'atning afzalligi» risolasida o'quv jarayonini tashkil etishga va o'qitish metodlariga qo'yiladigan talablar mukammal ifodalangan. Olim o'zining o'qitish metodlari haqidagi fikrlarida o'quvchilarga turli bilimlar berish bilan birga, mustaqil holda bilim olish yo'llarini ham ko'rsatish, ularni bilimlarning zarurligiga aniq ishontirish kerakligini o'qtirgan. Barcha qomusiy olimlar foydalangan o'qitish metodlarini bir necha guruhga ajratish mumkin. Bular: ko'rsatmali tajriba usullari (Ibn Sino), bilimlarni bayon qilishning savol-javob usullari (Abu Rayhon Beruniy, al-Xorazmiy), ko'nikma va malakalarni shakllantirish metodlari, bilimlarni tekshirish usullari (Forobiy, al-Xorazmiy) va hokazolardan iboratdir. Shunisi diqqatga sazovorki, mazkur olimlarning hammalari o'quvchilar faoliyatini kuchaytirish va ularda mantiqiy tafakkurni rivojlantirish maqsadini ko'zlaganlar. Hozirda yangi pedagogik texnologiyalarni Ta'lim jarayonida kengroq joriy etilishi zahirida o'quvchi-talabaga berilishi lozim bo'lgan ilmiy bilimlar ko'lami o'qitish usullari va shakllarining doirasini kengashtirish zarurligini taqozo etmoqda.

Ta'lim metodlari. Metod so'zi grekcha tadqiqot, maqsadga erishish yo'li, usuli deganidir. Bu so'zning etimologiyasi (kelib chiqishi) uning ilmiy kategoriya sifatidagi talqinida ham aks etgan. "Metod – eng umumiy ma'noda – maqsadga erishish usuli, ma'lum tarzda tartibga solingan faoliyat". Ta'lim metodlari deyilganda, o'rganilayotgan materialni egallashga qaratilgan turli didaktik vazifalarni hal etish bo'yicha o'qituvchining o'rgatuvchi ishi va o'quvchilar o'quv-bilish faoliyatini tashkil etish usullari tushuniladi.

Ta'lim usuli – ta'lim metodining tarkibiy qismi yoki alohida tomoni, Metodlar bilan usullar munosabati o'zaro bir-biriga bog'langan. Usul va metod butun va qism sifatida bir-biriga bog'lanadi. Usullar yordamida faqat pedagogik yoki o'quv vazifasining bir qismi hal qilinadi. Xuddi shu metodik usullar turli metodlarda foydalanilgan bo'lishi mumkin. Va aksincha xuddi shu metod turli o'qituvchilar tomonidan turli usullarda ochib berilishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni hamda "Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi"da shaxs va jamiyat munosabatlarida uyg'unlikni vujudga

Shunga ko‘ra, pedagogika fanida shaxsning imkoniyatlarini ro‘yobga chiqaradigan o‘quv jarayonini tashkil etishning turli yo‘llarini izlash alohida dolzarblik kasb etmoqda. Bu esa ta‘lim jarayonida zamonaviy interfaol usullarini tizimli qo‘llashni talab etadi. Interfaol usullarni har bir darsning didaktik vazifasidan kelib chiqib tanlash maqsadga muvofiq sanaladi. An‘anaviy dars shaklini saqlab qolgan holda, uni turli-tuman zamonaviy usullar bilan boyitish ta‘lim oluvchilarning o‘zlashtirish darajasini ko‘tarilishini ta‘minlaydi. Buning uchun dars jarayoni oqilona tashkil qilinishi, ta‘lim beruvchi tomonidan ta‘lim oluvchilarning qiziqishini orttirib, ularning ta‘lim jarayonida faolligi muttasil rag‘batlantirilib turilishi, o‘quv materialini kichik-kichik bo‘laklarga bo‘lib, ularning mazmunini ochishda interfaol usullarni qo‘llash va ta‘lim oluvchilarni ommaviy mashqlarni mustaqil bajarishga undash talab etiladi. Bu usullar qo‘llanilganda ta‘lim beruvchi ta‘lim oluvchini faol ishtirok etishga chorlaydi.

Zamonaviy ta‘lim vositalari

Shu sababli zamonaviy ta'lim usullari va vositalarini o'rganish, ularning imkoniyatlarini tahlil qilish hamda ta'lim jarayoniga maqsadli ravishda joriy etish dolzarb masalalardan biridir.

Zamonaviy ta'lim usullari tushunchasi um" metodi yangi mavzuga kirish uchun, "Klaster" mavzuni tizimlashtirish uchun, "Venn diagrammasi" taqqoslash uchun, "BBB" esa o'quvchilarning bilimini aniqlash va refleksiya uchun qo'llanishi mumkin. Metodni tanlashda "zamonaviy" yoki "mashhur" ekanligidan ko'ra, uning dars maqsadiga mosligi muhim hisoblanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy ta'lim usullari va vositalarini o'rganish bugungi pedagogning kasbiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. O'qituvchi yangi pedagogik texnologiyalarni o'rganishi, ularni amaliyotda sinab ko'rishi, natijalarni tahlil qilishi va o'z faoliyatini takomillashtirib borishi lozim. Interfaol metodlar, loyiha asosida o'qitish, muammoli ta'lim, hamkorlikda o'qitish va raqamli texnologiyalar ta'lim jarayonini faol va mazmunli tashkil etish imkonini beradi. Biroq har qanday metod yoki vosita darsning aniq maqsadi, o'quvchilarning ehtiyoji va ta'lim mazmuniga mos ravishda tanlanishi kerak. Zamonaviy ta'limning asosiy vazifasi texnologiyadan shunchaki foydalanish emas, balki undan o'quvchining bilim olishi, mustaqil fikrlashi va amaliy kompetensiyalarini rivojlantirish uchun samarali pedagogik vosita sifatida foydalanishdir. asosiy vazifalardan biri

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Azizxo'jayeva N.N. **Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat.**
2. Tolipov O'., Usmonboyeva M. **Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari.**
3. Ishmuhamedov R. **Innovatsion texnologiyalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari.**
4. Umumiy pedagogika va ta'lim metodikasiga oid o'quv qo'llanmalar.

5. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va raqamli ta'limga oid ilmiy-metodik manbalar.
6. O'zbek tilining asosiy imlo qoydalari" Toshkent. "O'qituvchi" nashriyoti 1995-y.
7. O'zbekiston Pespublikasining Ta'lim to'g'risidagi Qonuni. 1997-y 29-avgust.
8. Roziqov O., M.Mahmudov, B.Adizov, A.Hamroyev "Ona tili didaktikasi" Toshkent. "Yangi asr avlodi nashriyoti 2005-y.
9. To'xliyev B., Shamsiyeva M. Ziyodova T O'zbek tili o'qitish metodikasi, - Toshkent, 2006.
10. To'xliyev B., M.Shamsiyeva, T.Ziyadova. "O'zbek tili o'qitish metodikasi" Toshkent. "Yangi asr avlodi" nashriyoti. 2006-y.
11. Umumiy o'rta ta'limning davlat ta'lim standarti va o'quv dasturi. Ona tili. Adabiyot. O'zbek tili (ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablar uchun). Toshkent. "Sharq nashriyot-matbaa konserni. 1999-yil, 1-maxsus son.
12. 'ulomov Y., Rasulov I., Rustamov H., Mirzaahmedov B. O'zbek tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 1975
13. G'ulomov A., M.Qodirov "Ona tili o'qitish metodikasi" Toshkent. "Universitet nashriyoti. 2001-y.
14. Jabborov E. O'zbek tili o'qitish metodikasi. O'quv-uslubiy qo'llanma. –